

Δάση Τσέπης (Pocket Forests). Μελέτη Περίπτωσης στο Στρατόπεδο Κόδρα

Σοφία Ράλλη, Αρχιτέκτονας Μηχανικός, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Αρχιτεκτονική Τοπίου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

2 Οκτωβρίου 2025

Summary

This proposal explores the possibility of applying the “**Pocket Forests**” method to the former Kodra Military Camp, with the aim of contributing to the sustainable green transformation of the site. Inspired by the work of Akira Miyawaki and widely implemented in Japan, other regions of Asia, as well as in the Mediterranean, the method is based on the dense planting of native species and the selection of the Potential Natural Vegetation, in order to achieve the rapid development of small-scale ecosystems within 20 to 30 years, with significant environmental and social benefits. In the case of the Kodra site, the proposal adapts the method's core principles to the specific conditions of the Mediterranean climate, taking into account critical factors such as drought, increased temperatures and intense variability. The careful selection of Mediterranean species and the use of suitable planting techniques can ensure both the sustainability and the long-term resilience of the plantations. The creation of “Pocket Forests” can provide substantial solutions to pressing urban environmental issues, such as the urban heat island effect, lack of shading, and low ecological resilience, while simultaneously enhancing biodiversity and improving residents' quality of life. **Social participation is a central element of the proposal. Local citizen associations active in Kodra, as well as schools in the wider area, can be actively involved in all stages of the project: from design and planting to long-term monitoring, recording, and presenting results.** Through this participatory process, a sense of collective ownership is cultivated, while at the same time creating a vibrant space for environmental education, social interaction, and cultural expression. Regular care activities, educational programs, and public events presenting the Pocket Forest's progress over the years will further strengthen residents' connection to the space and foster continuous social dynamics. As a pilot intervention, the “Pocket Forests” at the Kodra site can serve as a model for the development of a wider network of urban micro-forests across Thessaloniki. The proposal aligns with the principles of the New European Bauhaus, as it combines sustainability, aesthetics, and social inclusion, transforming the site into a living laboratory of green transformation, with the active participation of the local community and younger generations.

Περίληψη

Η παρούσα πρόταση διερευνά τη δυνατότητα εφαρμογής της μεθόδου **«Δάση Τσέπης» (Pocket Forests)** στο πρώην Στρατόπεδο Κόδρα, με στόχο τη συμβολή στον βιώσιμο πράσινο μετασχηματισμό του χώρου. Η μέθοδος, εμπνευσμένη από το έργο του Ακίρα Μιγιαουάκι και ευρέως εφαρμοσμένη στην Ιαπωνία, σε άλλες περιοχές της Ασίας, καθώς και στη Μεσόγειο, βασίζεται στη φύτευση εγχώριων ειδών σε υψηλή πυκνότητα και στην επιλογή της Πιθανής Φυσικής Βλάστησης, ώστε να επιτευχθεί η ταχεία ανάπτυξη οικοσυστημάτων μικρής κλίμακας σε διάστημα 20 έως 30 χρόνια, με σημαντικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη. Στην περίπτωση του Στρατοπέδου Κόδρα, η πρόταση προσαρμόζει τις βασικές αρχές της μεθόδου στις ιδιαιτερότητες του μεσογειακού κλίματος, λαμβάνοντας υπόψη κρίσιμους παράγοντες όπως η ξηρασία, οι αυξημένες θερμοκρασίες και η έντονη μεταβλητότητα. Η προσεκτική επιλογή μεσογειακών ειδών και η εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών φύτευσης μπορούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και τη μακροχρόνια ανθεκτικότητα των φυτεύσεων. Η δημιουργία «Δασών Τσέπης» δύναται να προσφέρει ουσιαστικές λύσεις σε προβλήματα του αστικού περιβάλλοντος, όπως η αστική θερμική νησίδα, η έλλειψη σκίασης και η χαμηλή οικολογική ανθεκτικότητα, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει τη βιοποικιλότητα και αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων. **Κεντρικό στοιχείο της πρότασης αποτελεί η κοινωνική συμμετοχή. Οι σύλλογοι πολιτών που δραστηριοποιούνται στο Κόδρα, αλλά και τα σχολεία της ευρύτερης περιοχής, μπορούν να ενσωματωθούν ενεργά σε όλα τα στάδια του εγχειρήματος: από τον σχεδιασμό και τη φύτευση έως τη μακροχρόνια παρακολούθηση, καταγραφή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων.** Μέσα από αυτή τη συμμετοχική διαδικασία καλλιεργείται η έννοια της συλλογικής ιδιοκτησίας, ενώ παράλληλα δημιουργείται ένας ζωντανός χώρος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κοινωνικής αλληλεπίδρασης και πολιτιστικής έκφρασης. Η τακτική διοργάνωση δράσεων φροντίδας, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων παρουσίασης της εξέλιξης του Δάσους Τσέπης με την πάροδο των ετών θα ενισχύει τη σχέση των κατοίκων με τον χώρο και θα τροφοδοτεί μία συνεχή κοινωνική δυναμική. Ως πιλοτική παρέμβαση, τα «Δάση Τσέπης» στο Στρατόπεδο Κόδρα μπορούν να αποτελέσουν πρότυπο για την ανάπτυξη ενός ευρύτερου δικτύου αστικών μικρο-δασών στη Θεσσαλονίκη. Η πρόταση συνάδει με τις αρχές του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus, καθώς συνδυάζει βιωσιμότητα, αισθητική και κοινωνική ένταξη, μετατρέποντας τον συγκεκριμένο τόπο σε ζωντανό εργαστήριο πράσινου μετασχηματισμού, με ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των νέων γενεών.

Χρονοδιάγραμμα Project για τη Δημιουργία Δάσους Τσέπης (Εικόνα 1)

Φάση 1: Προετοιμασία & Δικτύωση (1^{ος}-2^{ος} Μήνας)

- Δημιουργία επιστημονικής ομάδας (Γεωπόνοι, Δασολόγοι, Αρχιτέκτονες Τοπίου, Αρχιτέκτονες Μηχανικοί, Μηχανικοί Περιβάλλοντος)
- Συνεργασία με Πανεπιστήμια (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος)
- Επαφές για συνεργασία με τοπικές αρχές (Δήμο Θεσσαλονίκης, Δήμο Καλαμαριάς, Μη Κερδοσκοπικές Ομάδες, Τοπικοί Σύλλογοι, Σχολεία)
- Στρατηγική αναζήτησης χρηματοδότησης (οργανισμοί, φιλανθρωπικοί οργανισμοί, εταιρίες, crowdfunding και δωρεές από ιδιώτες)

Φάση 2: Έρευνα & Σχεδιασμός Πεδίου (2^{ος}-3^{ος} Μήνας)

- Μελέτη και προσαρμογή της Μεθόδου Μιγισαουάκι στις μεσογειακές συνθήκες
- Ανάλυση και χαρτογράφηση της περιοχής
- Δοκιμαστικό μικρό-πείραμα με επιλεγμένα φυτά για αξιολόγηση αντοχής σε ξηρασία/θερμοκρασία

Φάση 3: Συμμετοχικός Σχεδιασμός (3^{ος}-4^{ος} Μήνας)

- Δημιουργία επικοινωνιακού και ενημερωτικού (αφίσες, social media)
- Συναντήσεις ενημέρωσης κατοίκων και μαθητών
- Συλλογή ιδεών μέσω ερωτηματολογίων (προτάσεις, ανάγκες)

Φάση 4: Οριστικοποίηση Σχεδίου & Υποδομών (5^{ος} Μήνας)

- Ολοκλήρωση τεχνικού σχεδίου φύτευσης
- Προμήθεια φυτών & εξοπλισμού
- Σχεδιασμός συστήματος άρδευσης και βασικών υποδομών

Φάση 5: Φύτευση (6^{ος} Μήνας – σε κατάλληλη εποχή)

- Συμμετοχική δράση με εθελοντές, σχολεία και κατοίκους
- Εορταστική εκδήλωση για την έναρξη του Δάσους Τσέπης

Φάση 6: Συντήρηση & Αξιολόγηση (6^{ος} – 36^{ος} Μήνας)

- 0 - 12 μήνες: τακτικό πότισμα, έλεγχος ζιζανίων
- 12 - 24 μήνες: μείωση αναγκών ποτίσματος, παρακολούθηση ανάπτυξης
- 24 - 36 μήνες: το δάσος αρχίζει να αυτοσυντηρείται
- Ετήσια αξιολόγηση με μετρήσιμα αποτελέσματα:
 - Ποσοστό επιβίωσης φυτών
 - Αύξηση βιοποικιλότητας
 - Συμμετοχή κατοίκων/σχολείων

Φάση 7: Μακροχρόνια Φροντίδα & Δικτύωση (Μετά τον 3ο χρόνο)

- Δημιουργία ομάδας "Φίλοι του Δάσους Τσέπης" (κατοίκων & εθελοντών)
- Εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές και φοιτητές
- Συστηματική καταγραφή βιοποικιλότητας
- Σύνδεση και συνεργασία με άλλα Δάση Τσέπης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό

Εικόνα 1: Συνοπτική απεικόνιση της μεθοδολογίας. (προσωπικό αρχείο)

Επιθυμητά Αποτελέσματα και Προσδοκίες

Η δημιουργία Δασών Τσέπης επιδιώκει να κινητοποιήσει τόσο την πολιτεία όσο και τους πολίτες προς την κατεύθυνση πιο βιώσιμων αστικών περιοχών. Στόχος είναι η συμβολή στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής μέσα από την ενίσχυση των πράσινων υποδομών, η επανασύνδεση των ανθρώπων με τη φύση μέσα από τον αστικό ιστό και η δημιουργία πλούσιων οικοτόπων που θα ευνοούν την αύξηση της αστικής άγριας ζωής και τη βιοποικιλότητα.